

**Förnyad kritik mot Förvaltningsrätten i Malmö för långsam
handläggning av två mål om sjukpenning och ett mål om skydds jakt.
Även uttalanden om domstolens handläggningstider generellt i s.k.
allmänna mål**

Beslutet i korthet: I maj 2020 kritiserade JO Förvaltningsrätten i Malmö för långsam handläggning av ett mål om arbetsskadeersättning och ett s.k. tandvårdsmål. JO uttalade att domstolen fram till augusti 2019 hade lagt ned ett avsevärt arbete på att komma till rätta med balanserna på domstolen och att det därför var oroväckande att handläggningstiderna för socialförsäkringsmålen trots det ökade vid den tidpunkten. I detta beslut från chefsJO får domstolen på nytt kritik för långsam handläggning av tre mål. Ett mål om sjukpenning inleddes vid förvaltningsrätten den 29 november 2018 men avgjordes inte förrän den 27 april 2020, cirka ett år och fem månader efter det att målet kom in till domstolen. Efter att Kammarrätten i Göteborg återförvisat målet till förvaltningsrätten dröjde det ytterligare drygt fem månader innan målet avgjordes. Den sammanlagda handläggningstiden uppgick således till drygt ett år och tio månader. Förvaltningsrätten får kritik för den långsamma handläggningen. Domstolen kritiserar också för långsam handläggning av ett mål om skydds jakt. I det målet uppgick handläggningstiden till drygt ett år och fem månader. Enligt chefsJO har handläggningstiderna överskridit vad som varit rimligt och acceptabelt. ChefsJO konstaterar att domstolen har fortsatt med arbetet för att komma till rätta med handläggningstiderna och att situationen i december 2020 förbättrats något. Samtidigt är de handläggningstider som domstolen har redovisat, särskilt när det gäller socialförsäkringsmålen, enligt chefsJO fortfarande för långa och ger anledning till oro. Domstolens prognos är dock att situationen kommer att förbättras ytterligare. Beslutet överlämnas till riksdagen, regeringen och Domstolsverket för kännedom.

Bakgrund

I två beslut den 28 maj 2020 kritiserade JO Förvaltningsrätten i Malmö för långsam handläggning av ett mål om arbetsskadeförsäkring och ett s.k. tandvårdsmål, se JO:s ärenden med dnr 3396-2019 och 3515-2019. I det senare ärendet redovisade domstolen att antalet inkomna socialförsäkringsmål hade ökat kraftigt under perioden 2017–2019. Den s.k. medianomloppstiden för avgjorda mål om assistansersättning var t.ex. 12,9 månader vid tidpunkten för remissvaret jämfört med 6 månader 2017. En förklaring till de allt längre

handläggningstiderna angavs bl.a. vara de senaste årens ökning av antalet migrationsmål. JO konstaterade i ärende med dnr 3515-2029 bl.a. att förvaltningsrätten fram till augusti 2019 hade lagt ned ett avsevärt arbete på att komma till rätta med balanserna på domstolen och att det därför var oroväckande att handläggningstiderna för socialförsäkringsmålen trots det ökade vid den tidpunkten. Handläggningstiderna för de mål som anmälningarna avsåg uppgick till ett år och tio månader respektive ett år och nio månader. Enligt JO var detta varken rimligt eller acceptabelt och domstolen kritiserades för den långsamma handläggningen. Det kan i sammanhanget nämnas att JO den 15 februari 2021 även kritiserade Förvaltningsrätten i Malmö, migrationsdomstolen, för långsam och passiv handläggning av ett mål om uppehållstillstånd enligt utlänningslagen (2005:716), se JO:s ärende med dnr 414-2020.

Anmälningar

I två anmälningar som kom in till JO den 4 respektive den 18 september 2020 framförde AA (dnr 6681-2020) och BB (dnr 7099-2020) klagomål mot Förvaltningsrätten i Malmö. Klagomålen rörde handläggningen av två mål om sjukpenning och ett mål om skydds jakt.

AA anförde bl.a. följande i fråga om domstolens handläggning av mål nr 13953-18 och det återförvisade målet med mål nr 6402-20 om sjukpenning:

Förvaltningsrätten försöker lösa problemen med gamla socialförsäkringsmål genom att åsidosätta gällande praxis och avgöra mål utan nämndemän. Domstolens mål nr 13953-18 har legat helt utan åtgärder från att det kom in till domstolen den 29 november 2018 fram till avgörandet den 27 april 2020. Kammarrätten i Göteborg återförvisade därefter målet till förvaltningsrätten eftersom förvaltningsrätten inte var domför vid sitt avgörande. Det är fråga om grovt tjänstefel att först låta målet ligga i 17 månader utan åtgärd och sedan avgöra det utan att vara domför så att klaganden återigen får vänta på dom.

BB anförde bl.a. följande i fråga om domstolens handläggning av mål nr 4638-19 om skydds jakt:

Förvaltningsrätten har överskridit rimlig handläggningstid i målet. Vid tidpunkten för JO-anmälan hade något beslut ännu inte fattats i målet. Det hade då förflutit cirka 17 månader sedan överklagandet kom in till domstolen.

Utredning

JO begärde in bl.a. dagboksblad i de tre målen från förvaltningsrätten.

JO uppmanade därefter förvaltningsrätten att yttra sig över uppgifterna i de två anmälningarna om handläggningen av och handläggningstiden i de tre aktuella målen. Yttrandet skulle också innehålla en redogörelse för handläggningstiderna generellt i skattemål, socialförsäkringsmål, mål enligt socialtjänstlagen, psykiatrimål, LVU-mål, LVM-mål, LOU-mål, s.k. mängdmål (fastighets-

taxering, folkbokföring, kriminalvård, körkort och studiestöds mål) och övriga mål i domstolen, vilka åtgärder som domstolen vidtar för att minska handläggningstiderna och en prognos för domstolens handläggningstider framöver i de måltyperna.

I sitt remissvar den 18 december 2020 anförde förvaltningsrätten (lagmannen CC) bl.a. följande:

Mål nr 13953-18 och 6402-20

JO har anmodat förvaltningsrätten att yttra sig över vad som framförs i AA:s anmälan till JO om handläggningen av och handläggningstiden i mål 13953-18 och i det återförvisade målet 6402-20.

Målet 13953-18 har handlagts vid domstolens tredje avdelning och ansvarig domare har varit chefsrådmannen DD. DD har yttrat sig, se *bilaga 1*, och har tagit del av myndighetens remissvar.

Beträffande handläggningstiden kan jag konstatera att den är alltför lång och att handläggningen från den aspekten inte uppfyller de krav som ställs på domstolen. Jag kan bara beklaga att så har blivit fallet och hänvisar till vad som framgår i *bilaga 5* för en mer utförlig redogörelse kring läget i domstolen vad gäller omloppstider och balanser samt de åtgärder domstolen vidtar.

Vad i övrigt gäller de överväganden och bedömningar som DD har gjort i målet hänvisar jag till hennes eget yttrande.

Målet har efter återförvisning handlagts vid domstolens fjärde avdelning, då med målnummer 6402-20. Chefsrådmannen EE har yttrat sig över handläggningen där, se *bilaga 2*, och har tagit del av myndighetens remissvar. Vad som framkommit kring den handläggningen föranleder ingen särskild kommentar från min sida.

Mål nr 4638-19

JO har anmodat förvaltningsrätten att yttra sig över vad som framförs i BB:s anmälan till JO om handläggningen av och handläggningstiden i mål 4638-19.

Målet har handlagts vid domstolens första avdelning. Chef för den avdelningen är chefsrådmannen FF och ansvarig domare har varit rådmannen GG. FF och GG har yttrat sig, se *bilagorna 3 och 4*, och har tagit del av myndighetens remissvar.

Jag instämmer i FF:s slutsats, dvs. att handläggningstiden sett till de åtgärder som vidtagits har varit alltför lång.

Generellt om handläggningstider m.m.

JO har anmodat förvaltningsrätten att redogöra för de s.k. allmänna målen vid domstolen vad gäller handläggningstider, åtgärder för att minska handläggningstiderna och en prognos för handläggningstiderna framöver.

Domstolens redovisning framgår av *bilaga 5*.

Som framgår av bilagan måste den som studerar domstolens resultat vad avser de allmänna målen (och då särskilt socialförsäkringsmålen) se till utvecklingen också vad gäller migrationsmålen. Även om hanteringen av migrationsdomstolens mål finansieras via ett särskilt anslag, är vi i praktiken en samlad domstol med en samlad resurs. Den närmast exceptionella inströmningen av asylmål de senaste åren har därmed påverkat domstolen som helhet med hårda prioriteringar som följd.

Jag tillträdde som lagman den 1 januari 2020. Fokus under året har varit att avgöra de äldsta målen inom migration (de s.k. avlägsnandemålen) och socialförsäkring. Förutom att måltyperna har haft handläggningstider långt

utöver vad som kan försvaras har dessa två måltyper en sådan omfattning och tyngd att de påverkar möjligheterna att arbeta med andra målkategorier på ett sätt som vore önskvärt.

Vi är nära att uppnå de högt uppsatta verksamhetsmålen för 2020. Arbetet under 2021 kommer att vara fortsatt fokuserat på att minska balanser och omloppstider i dessa två måltyper.

Parallellt med målavverkningen kommer domstolen därtill under 2021 att fortsätta ett särskilt verksamhetsutvecklingsarbete som bl.a. syftar till en än mer effektiv målhantering. Arbetet påbörjades under hösten 2020 och fortlöper enligt plan.

Jag är övertygad om att arbetet med såväl den prioriterade målavverkningen som verksamhetsutvecklingsarbetet kommer att medföra en avsevärt förbättrad situation vad gäller både avlägsnandemålen och socialförsäkringsmålen vid utgången av 2021. Därmed skapas också bättre förutsättningar att hantera domstolens samtliga måltyper på ett än mer effektivt sätt.

Tillsammans med remissvaret lämnades yttranden från de domare som haft ansvar för de aktuella målen, en redogörelse för handläggningstiderna, vilka åtgärder som domstolen vidtar för att minska handläggningstiderna och en prognos för domstolens handläggningstider.

Chefsrådmannen DD uppgav följande om handläggningen av och handläggningstiden i mål nr 13953-18:

Målet kom in till förvaltningsrätten den 29 november 2018 och bedömdes vara klart att avgöra dagen efter. Den 9 april 2020 fördelades målet på juristhandläggare och domare. Innan dess var det jag i egenskap av chefsrådmann som, i enlighet med domstolens arbetsordning, hade ansvar för målet enligt 14 § första stycket förvaltningsrättsinstruktionen. Att målet fördelades på domare först i samband med att en juristhandläggare började arbeta med ett förslag till avgörande i målet är i överensstämmelse med avdelningens arbets-PM. Min bedömning är att handläggningstiden innan målet fördelades på juristhandläggare och domare inte är förenlig med kravet i 2 kap. 11 § regeringsformen på att en rättegång ska genomföras inom skälig tid.

Sedan målet hade fördelats på juristhandläggare och domare tog det mindre än tre veckor innan det var avgjort. Det föranleder således ingen kommentar från min sida.

Jag uppfattar begäran om yttrande över vad anmälaren framfört om handläggningen av målet som att det avser mina överväganden kring att avgöra målet med en domare.

Vid tidpunkten för mitt avgörande var den allmänna uppfattningen på Förvaltningsrätten i Malmö att ett överklagande förföll i de delar det avsåg en period för vilken ersättning faktiskt betalats ut på grund av ett interimistiskt beslut fattat innan det överklagade slutliga beslutet. Försäkringskassans beslut avsåg sjukpenning för perioden 15 april - 24 juni 2018. Av utredningen framgick att ersättning hade betalats ut för perioden 15 april - 31 maj 2018. Jag avskrev därmed målet i den delen. De del som då återstod att pröva i sak var således den 1 juni - 24 juni 2018, dvs. drygt tre veckor.

Vid tidpunkten för kammarrättens avgörande i målet stod det dock klart, genom flera avgöranden, att Kammarrätten i Göteborg inte ansåg att överklagandet borde betraktats som förfallet i den delen ersättningen betalats ut. Kammarrättens avgörande i det aktuella målet avser således hela ersättningsperioden; inte enbart den del jag hade sakprövat.

Självfallet känner jag till HFD 2019 ref. 70 och att det i mål om socialförsäkring finns ett begränsat utrymme för att avgöra ett mål med en domare. Mitt avgörande avsåg, till skillnad från det refererade avgörandet, en period om endast drygt tre veckor. Jag gjorde dessutom bedömningen att det utifrån det medicinska underlaget stod helt klart att klagandens aktivitetsbegränsningar var så omfattande att han hade rätt till sjukpenning. Det blev även utgången i det återförvisade målet. Min bedömning var således att prövningen rymdes inom det begränsade utrymme som finns för att avgöra socialförsäkringsmål utan nämndemän. Kammarrätten var av en annan uppfattning.

Chefsrådmannen EE uppgav följande om handläggningen och handläggningstiden i mål nr 6402-20:

Det mål som omfattas av den aktuella anmälan återförvisades från Kammarrätten i Göteborg den 26 maj 2020 p.g.a. bristande domförhet. Samma dag registrerades det nya målet (mål nr 6402-20) och lottades då i målhanteringssystemet ("Vera") på avdelning 4, som är en av två avdelningar vid domstolen som handlägger socialförsäkringsmål. Undertecknad är chefsrådmannan på avdelning 4 och därmed ansvarig domare för målet fram till dess att det vidarefördelas till en annan domare.

På avdelning 4 finns en gemensam beredningsfunktion för socialförsäkringsmål. Efter uppläggning och genomgång av målet bedömdes målet den 7 juni 2020 vara klart för uppsättning utan ytterligare kommuniceringsåtgärder.

Mål som återförvisats från överinstans är per definition inte förtursmål, men anges i förvaltningsrättens arbetsordning som exempel på mål som ändå kan vara av förturskaraktär. Återförvisade mål hanteras på avdelning 4 på så sätt att akten förvaras fysiskt på en särskild plats för prioriterade mål och fördelas ut efter en bedömning i varje enskilt fall, vari bl.a. ingår den totala handläggningstiden.

Det aktuella målet har med hänsyn till att det gällde sjukpenning för en period under första halvåret 2018 och den totala handläggningstiden varit angeläget att fördela. Till följd av balansläget i övrigt, överflyttning av mål, personalsituationen under försommaren (flera erfarna föredragande jurister som gått på tjänst- eller föräldraledighet samt färre notarier vid domstolen) och mellanliggande sommaresemester fanns dock inte möjlighet att vidarefördela målet till domare och föredragande jurist förrän i oktober 2020. Målet föredrogs den 4 november 2020 och avgjordes samma dag (med expediering den 5 november 2020).

Chefsrådmannen FF uppgav följande om handläggningen av och handläggningstiden i mål nr 4638-19:

Det aktuella målet har handlagts på avdelning 1 vid Förvaltningsrätten i Malmö. Jag tog över som chefsrådmannan vid den avdelningen den 1 februari 2020. På avdelningen tillämpas s.k. direktlottning, dvs. samtliga mål lottas på en ordinarie domare redan i samband med att målet registreras i VERA.

Jag kan konstatera att det aktuella målet tagit lång tid att avgöra.

Avdelning 1 handlägger ett flertal olika måltypen av varierande slag. De till antalet största måltyperna är mål enligt socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), lagen om arbetslöshetsförsäkring, lagen om offentlig upphandling, kommunallagen etc. Därutöver handlägger även avdelningen s.k. djurskydd och jakt.

Flertalet av de mål som handläggs på avdelningen är av brådskande natur, t.ex. LOU samt tvångsmålen. Därutöver rör flera måltypen olika former av ersättning till enskilda. Det ankommer på domaren att prioritera i vilken ordning domaren dömer sina mål.

Under 2020 har avdelningen arbetat aktivt med att avgöra de äldsta målen. Varje ansvarig domare har vid några tillfällen fått redogöra för sin tidsplan för när hans äldre mål ska avgöras. Detta har fått till följd att åldersstrukturen successivt har blivit bättre. Avdelningen har även arbetat i projektform i större utsträckning, bl.a. avseende mål enligt socialtjänstlagen och mål enligt lagen om stöd och service åt funktionshindrade. Arbetsinsatsen har medfört att avdelningen har, trots bibehållen inströmning av mål, minskat balansen med drygt 500 mål under 2020.

För nästkommande år kommer vi fortsätta att arbeta målmedvetet med fokus på att förbättra åldersstrukturen ännu mer (inga mål äldre än 9 månader) samt fortsätta arbeta i projektform för att effektivisera dömandet av t.ex. mål om tilläggsbelopp enligt skollagen.

Jag beklagar att det aktuella målet, sett till de handläggningsåtgärder som vidtagits, tagit längre tid än vad det borde ha gjort.

Rådmannen GG uppgav följande över handläggningen av och handläggningstiden i mål nr 4638-19:

Länsstyrelsen i Skåne län beslutade den 3 april 2019, efter ansökan från Malmö stad, att tillåta skydds jakt på en knölsvanshane som häckade i Malmö kanal. Svanen hade boplats i kanalen, tillsammans med en hona, och hade vid flera tillfällen uppträtt aggressivt mot förbipasserande kanotister. Beslutet om skydds jakt verkställdes några dagar senare. Länsstyrelsens beslut överklagades av ett stort antal privatpersoner samt olika djurskyddsföreningar.

Målet (nr 4638-19) kom in till förvaltningsrätten den 15 april 2019 - ett par veckor innan jag började som rådmän på avdelning 1 - med anledning av det först inkomna överklagandet av länsstyrelsens beslut. Det sista överklagandet kom in till förvaltningsrätten den 7 maj 2019. Dom i målet expedierades den 21 oktober 2020.

Det ifrågasätts inte i sig att målet har tagit lång tid att avgöra, drygt 17 månader efter att det sista överklagandet kom in. Det var emellertid fråga om ett ganska speciellt mål, och det finns flera förklaringar till den långa handläggningstiden. Målet har innehållit flera frågor att ta ställning till, däribland huruvida målet alls skulle tas upp till prövning eftersom åtgärden (skyddsjakten) redan var genomförd samt om klagandena - och i så fall vilka - hade talerätt i målet. Det har under målets handläggning skett en dialog mellan mig och den föredragande juristen kring dessa frågor. Målet lämnades över till mig med en preliminär bedömning från föredraganden den 20 augusti 2019. Vi hade en diskussion kring frågorna en tid därefter - i slutet av september eller i början av oktober - och kom då preliminärt fram till dels att målet skulle tas upp till prövning i sak trots att den överklagade åtgärden var genomförd (på den grunden att det kunde anses vara av intresse för rättstillämpningen), dels att samtliga enskilda klagande saknade talerätt. Vid en senare genomgång av målet bedömde jag även att det fanns behov av att skicka målet på remiss till Naturvårdsverket, då bedömningen i sak förutsatte ytterligare sakkunskap.

Remissen till Naturvårdsverket skrevs klart under april 2020 och expedierades den 28 april 2020. Att ingen åtgärd i målet vidtogs under perioden oktober till april var ett medvetet ställningstagande från min sida, med hänsyn till det stora antal andra mål som jag hade att hantera under denna tid. I förhållande till andra mål bedömde jag att målet inte var prioriterat, dels då den överklagade åtgärden redan var genomförd, dels då det inte fanns några enskilda intressen i målet. Målet rörde inte några rättigheter eller skyldigheter för enskilda, och enligt min bedömning skulle överklagandena från samtliga enskilda klagande avvisas. Av dessa skäl valde jag således under den tiden att prioritera andra mål framför det nu aktuella. Vad som har sagts i anmälan - om att ett avgörande hade varit av betydelse för eventuella nya beslut om skydds jakt under våren 2020 - förändrar inte min inställning i denna del, då mål av detta slag inte är särskilt vanligt

förekommande och att det därför inte fanns något stort eller omedelbart behov av ledning för rättstillämpningen.

Efter Naturvårdverkets yttrande och efterföljande kommunicering bedömdes målet klart för avgörande den 12 juni 2020, kort innan sommarsemestern. Domsförslaget var färdigskrivet och överlämnades till mig den 21 september 2020. Målet sattes ut till föredragning den 9 oktober och föredrogs en vecka senare, varefter domen expedierades den 21 oktober 2020. Efter att målet kunde anses vara klart för avgörande har det, enligt min mening, satts upp och avgjorts så snabbt som det har varit möjligt.

Därutöver redogjorde förvaltningsrätten för handläggningstiderna, vilka åtgärder som domstolen vidtar för att minska handläggningstiderna och en prognos för domstolens handläggningstider enligt följande:

a) Handläggningstiderna (omloppstiderna) vid domstolen för de efterfrågade måltyperna. Tabellen visar omloppstiderna under perioden januari-november 2020.

Måltyp	Median (månader)	75 percentil (månader)
LOU	3,1	3,4
LVM	0,5	0,6
LVU	1,4	1,8
Mängdmål	2,1	4,0
Psykiatrimål	0,2	0,4
Skatt	5,9	12,3
Socialförsäkring	11,6	16,6
Socialtjänstlagen	2,8	4,4
Övrigt	3,8	10,2

b) Vilka åtgärder som domstolen vidtar för att minska handläggningstiderna

Bakgrund

Förvaltningsrätten har under flera år haft en mycket hög inströmning av migrationsmål vilket har fått till följd att handläggningstiderna för många av domstolens andra måltyper ökat. Avgörande av migrationsmålen har varit nödvändiga att prioritera under flera års tid och då några ytterligare resurser i princip inte tillförts för de allt fler allmänna målen har domstolen en överbalans av allmänna mål.

Inflödet av de allmänna målen ökar kontinuerligt sedan flera år tillbaka. En anledning därtill är att befolkningen inom domstolens domkrets hela tiden ökar. Domstolen ser framför allt en ökning av LVU-målen, LOU-målen, socialförsäkringsmålen och biståndsmålen. Om man jämför det beräknade inflödet år 2021 med antal inkomna allmänna mål år 2019 handlar det om en ökning med 15 procent.

Den kraftiga inströmningen av avlägsnandemål som har pågått sedan 2017 har mattats av under 2020, men domstolens övriga migrationsmål, såsom tillståndsmål och medborgarskapsmål, ligger på en fortsatt hög nivå. Domstolen har därtill under det senaste året varit hårt belastad av en helt ny måltyp, mål om dröjsmålstalan beträffande medborgarskapsärenden hos Migrationsverket. Måltypen, så vitt avser medborgarskap, finns bara vid Förvaltningsrätten i Malmö. Domstolens prognos är att det kommer in cirka 34 000 mål om

dröjsmålstalan innevarande år och något fler år 2021, cirka 40 000 mål. Situationen med en helt ny, icke förutsedd måltyp av denna storleksordning får betecknas som exceptionell. Domstolen har under våren tagit fram rutiner för att effektivisera handläggningen av målen så långt det är möjligt, men omfattningen av arbetsinsatsen är ändå så stor att andra mål trängs undan. Detta leder till längre omloppstider för domstolens övriga mål.

Domstolens personalstyrka har sjunkit från cirka 400 anställda januari 2018 till cirka 330 anställda november 2020. Anledningen till detta är att migrationsanslaget har minskat samt det osäkra ekonomiska läge som domstolen har befunnit sig i. Det har inneburit att i princip inga ersättningsrekryteringar har gjorts för medarbetare som slutat, gått på tjänstledighet eller föräldraledighet. Det har också fått till följd att det har funnits färre resurser som har kunnat arbeta med domstolens mål.

Vidtagna åtgärder för att minska handläggningstiderna

Det är för domstolen uppenbart att åtgärder har behövt vidtas för att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna. Därför har förvaltningsrätten i sin verksamhetsplan för år 2020 satt flera olika ambitiösa mål. Vad avser handläggningstiderna finns det för de aktuella måltyperna följande verksamhetsmål för 2020 avseende 75 percentilen: socialförsäkringsmål 11 månader, mål enligt socialtjänstlagen 4 månader och övriga mål 4 månader. I dagsläget har samtliga handläggningstider sjunkit för de nämnda måltyperna. Socialförsäkringsmål har sjunkit från 18 till 16,6 månader, mål enligt socialtjänstlagen från 7 till 4,4 månader och övriga mål från 7 till 6,4 månader.

För år 2020 har förvaltningsrätten också haft som särskild målsättning att avarbeta äldre mål inom socialförsäkring och migration. Såvitt nu är aktuellt har målsättningen för socialförsäkringsmål varit att inga mål inkomna före den 31 oktober 2019 ska finnas kvar vid årsskiftet 2020/2021. Domstolen bedömer att målsättningen kommer att nås. Den 15 december 2020 var 1 848 mål avgjorda av de 1 951 mål som fanns inom detta tidsspänn vid årets början. Som en följd av domstolens arbete med socialförsäkringsmålen har, som ovan redogjorts för, också omloppstiderna sjunkit för socialförsäkringsmålen. Att omloppstiden alltjämt är hög beror just på att domstolen prioriterat att avgöra de äldsta målen. Antalet föredragande jurister som arbetar med socialförsäkringsmål har också ökat under året som ett led i att få ner handläggningstiderna. Domstolen följer upp statistiken och handläggningstiderna kontinuerligt och i flera olika forum. En medveten avarbetning av de äldsta målen påverkar naturligtvis de redovisade handläggningstiderna negativt. Den genomförda satsningen lägger emellertid en nödvändig och stabil grund för det fortsatta arbetet mot lägre balanser och omloppstider.

Andra åtgärder som under året vidtagits är övertidssatsningar avseende bland annat biståndsmål. Därtill driver domstolen ett avarbetningsprojekt inom migration i syfte att avgöra än fler mål av den måltypen. Under året har domstolen även gått över till ett allt mer digitalt arbetssätt, genom bl.a. införandet av e-skick från Försäkringskassan, Migrationsverket och Skatteverket. Domstolen har också genomfört ett antal rutinförändringar bl.a. att inkomna handlingar inte längre skrivs ut utan endast finns i digital form. Förändringarna till en allt mer digitaliserad målhanteringsprocess är ett led i domstolens arbete för ett effektivare arbete med målen och i förlängningen kortare handläggningstider.

Under hösten har domstolen inlett ett omfattande verksamhetsutvecklingsarbete med syfte att effektivisera arbetet i organisationen. En stor del av verksamhetsutvecklingsarbetet går ut på att se över hur domstolen kan arbeta mer likartat över de sju avdelningarna för att på så vis nå en långsiktigt hållbar verksamhet med hög kompetens och en rättssäker och effektiv målhantering. Arbetet är vidare ett led i att, utifrån de ekonomiska förutsättningar som nu ligger fast ett

antal år framöver, skapa en organisation med en jämnare arbetsfördelning mellan avdelningarna, en större flexibilitet och minskad sårbarhet i organisationen och ett bra flöde och kvalitetssäkring i målhanterings alla steg. Arbetet kommer att fortsätta under 2021.

c) En prognos för domstolens handläggningstider (omloppstiderna) framöver i de måltyper som efterfrågats

Domstolen har i sitt verksamhetsplaneringsarbete för 2021 satt upp nedan verksamhetsmål. Målen kommer även rapporteras in till Domstolsverket. Domstolens prognos för allmänna mål (totalt) är att vi kommer att nå regeringens verksamhetsmål om sex månaders handläggningstid.

Måltyp	Median	75 percentil
Skatt	5 mån	9 mån
Socialförsäkring	7 mån	12 mån
Socialtjänstlagen	4 mån	6 mån
Övrigt exklusive förtur etc.	4 mån	6 mån
Totalt exklusive förtur	4 mån	6 mån

AA och BB gavs tillfälle att yttra sig över remissvaret med bilagor men hördes inte av.

Bedömning

Rättslig reglering

I 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen finns ett uttryckligt krav på att en rättegång ska genomföras inom skäligen tid. Av 17 § förordningen (1996:382) med förvaltningsrättsinstruktion framgår att ett mål ska avgöras så snart det kan ske. Ett mål eller en fråga som har kommit upp i ett mål ska handläggas med förtur, om målet eller frågan av någon särskild anledning bör avgöras skyndsamt. Vilka mål som är förtursmål bestäms i arbetsordningen.

Ett mål som är klart för avgörande får därmed inte bli liggande under någon längre tid.

Handläggningen av de aktuella målen

AA:s anmälan avser två mål om sjukpenning. Det ursprungliga målet inleddes vid förvaltningsrätten den 29 november 2018 (mål nr 13953-18). Målet bedömdes vara klart för avgörande dagen efter men avgjordes inte förrän den 27 april 2020, dvs. cirka ett år och fem månader senare. Förvaltningsrättens dom i målet överklagades av Försäkringskassan till Kammarrätten i Göteborg som i beslut den 26 maj 2020 återförvisade målet till förvaltningsrätten för ny behandling. Det återförvisade målet med mål nr 6402-20 bedömdes enligt förvaltningsrätten vara klart för avgörande efter uppläggning och genomgång den 7 juni 2020. Målet avgjordes emellertid först den 4 november 2020, drygt

fem månader efter att det återförvisades. Den sammanlagda handläggningstiden för båda målen uppgår därmed till drygt ett år och tio månader.

Överklagandena i det mål som BB:s anmälan avser kom in till domstolen mellan den 15 april och den 7 maj 2019. Av utredningen framgår att målet legat utan dokumenterade aktiva handläggningsåtgärder under en längre tidsperiod fram till den 28 april 2020, när yttrande begärdes in från Naturvårdsverket. Förvaltningsrättens dom i målet expedierades den 21 oktober 2020. Handläggningstiden i målet uppgår därmed till drygt ett år och fem månader.

Jag konstaterar att handläggningstiderna i de aktuella målen överskridit vad som varit rimligt och acceptabelt. Även om handläggningstiden i det mål som BB:s anmälan avser får antas ha påverkats av målets karaktär och att domstolen behövt ta ställning till flera frågor, så har handläggningstiden varit för lång. AA:s anmälan rör ett mål om sjukpenning, en ersättning som den enskilde normalt sett är beroende av för sin försörjning. Mot denna bakgrund och med hänsyn till den långa handläggningstiden i förvaltningsrättens ursprungliga mål borde målet enligt min mening ha prioriterats när det hade återförvisats till domstolen för ny handläggning. Jag konstaterar likväl att det dröjde ytterligare drygt fem månader till dess att det återförvisade målet avgjordes, vilket inte är acceptabelt. Den sammanlagda handläggningstiden för båda dessa mål har, särskilt med hänsyn tagen till att någon egentlig handläggningsåtgärd inte vidtogs, varit anmärkningsvärt lång.

Förvaltningsrätten har förklarat att den exceptionella inströmningen av asylmål de senaste åren har påverkat domstolen som helhet med hårda prioriteringar som följd. Jag har stor förståelse för att domstolen under en längre tid har befunnit sig i en ansträngd situation och i ett osäkert ekonomiskt läge. Förvaltningsrätten förtjänar trots detta kritik för den långsamma och passiva handläggningen av de tre målen.

När det gäller AA:s klagomål om bristande domförhet i förvaltningsrättens mål nr 13953-18 konstaterar jag att frågan har prövats i ordinarie ordning av Kammarrätten i Göteborg. Det finns mot den bakgrunden inte skäl för mig att göra några uttalanden i den saken.

Handläggningstiderna generellt vid domstolen

I JO:s tidigare ärende (dnr 3515-2019) redovisade förvaltningsrätten att domstolen hade avgjort fler socialförsäkringsmål än tidigare men att handläggningstiderna för socialförsäkringsmålen trots det hade ökat markant. JO ansåg att det var oroväckande att handläggningstiderna för socialförsäkringsmålen fortsatt att öka trots det avsevärda arbete som domstolen lagt ned.

Även i remissvaret den 18 december 2020 i de nu aktuella ärendena förklarar domstolen att handläggningstiderna för många måltyper har ökat bl.a. till följd av den höga inströmning av migrationsmål som domstolen har haft under flera

år och att dessa mål har varit nödvändiga att prioritera. Även inflödet av de s.k. allmänna målen har ökat kontinuerligt sedan flera år tillbaka. Förvaltningsrätten har i remissvaret redogjort för de åtgärder som har vidtagits och planerats för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna. Vidare framgår att domstolens fokus under år 2020 har varit att avgöra de äldsta målen inom migration (de s.k. avlägsnandemålen) och socialförsäkring. Detta har enligt domstolen påverkat möjligheten att arbeta med andra målkategorier. I remissvaret anges också att handläggningstiderna för socialförsäkringsmålen, mål enligt socialtjänstlagen och övriga mål har sjunkit. Bedömningen görs vidare att domstolen vid utgången av år 2021 kommer att ha en avsevärt förbättrad situation och förvaltningsrättens prognos för de s.k. allmänna målen är att regeringens verksamhetsmål om sex månaders handläggningstid kommer att uppnås.

Jag konstaterar att förvaltningsrätten har fortsatt sitt omfattande arbete för att komma till rätta med handläggningstiderna och att situationen i december 2020 hade förbättrats något. Samtidigt framgår av förvaltningsrättens redogörelse att handläggningstiderna för flera målkategorier, särskilt socialförsäkringsmålen, fortfarande är för långa och ger anledning till oro även om det naturligtvis är positivt att domstolen kunnat avgöra många av de äldsta målen. Domstolens prognos framåt är vidare att situationen kommer att förbättras ytterligare. Jag vill understryka vikten av att arbetet för att nå kortare handläggningstider och lägre målbalanser fortsätter samt att kontinuerlig uppföljning sker.

Som JO tidigare har konstaterat är det ytterst riksdagen och regeringen som har ansvaret för att domstolarna klarar sina uppgifter och att de kan uppfylla de krav som ställs i 2 kap. 11 § regeringsformen. Jag lämnar därför över beslutet till riksdagen, regeringen och Domstolsverket för kännedom.

Ärendena avslutas.